

Challenges of Online Education and De-Individualization and Realization of Students' Individuality: Solutions in the Age of Corona

Kobra Faridian^{1*}, Mohmmad Korkini², Zeynab Allipour³, Atefe Sadat Hashemi⁴

1 Payame Noor University of Tabriz, M.Sc., Educational Psychology, Elementary Teacher

2 Master of Educational Management, Training of Shahid Rajaei Secretary, Tehran

3 Master student of the curriculum of Allameh Tabatabai University of Tehran

* **Corresponding author:** Payame Noor University of Tabriz, M.Sc., Educational Psychology, Elementary Teacher

Received: 2020-12-21

Accepted: 2020-12-29

Abstract

The most important problem that has paralyzed education and the education system from the point of view of the document of fundamental change is individualism and neglect of collective and group education in students. In many scientific foundations and statements of the Supreme Leader, the emphasis has been on the realization of the individual and the emergence of individual talents. From individuality and the emergence of individuality to de-individualization, all education with a virtual network and unknown and isolated interactions has been the result of this course. In the case of the realization of collective struggles and the emergence of individuality in society, its challenges have been studied.

Keywords: Depersonalization, Realization of individuality, Collectivism, Coronavirus

چالش های آموزش برخط و تفرد زدایی و تحقق فردیت دانش آموزان: راهکارهایی در عصر کرونا

کبری فریدیان^{۱*}، محمد کرکینی^۲، زینب علی پور^۳، عاطفه السادات هاشمی^۴

^۱ دانشگاه پیام نور تبریز، کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی تربیتی، آموزگار ابتدایی

^۲ کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، تربیت دبیر شهید رجایی تهران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی علامه طباطبایی

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی علامه طباطبایی

* نویسنده مسئول: دانشگاه پیام نور تبریز، کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی تربیتی، آموزگار ابتدایی

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۰/۰۹

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۱۰/۰۱

چکیده

مهمترین مشکلی که آموزش و پرورش و نظام تعلیم و تربیت را از نگاه سند تحول بنیادین زمین گیر کرده است، فردگرایی و غفلت از آموزش های جمعی و گروهی در دانش آموزان است. در بسیاری از مبانی علمی و بیانات مقام معظم رهبری تاکید بر تحقق فرد و بروز استعداد های فردی تمرکز شده است، در عصر کرونا این بحث بسیار مساله در معرض تهدید قرار گرفته دانش آموزان در آموزش بر خط از حضور در جمع و نشان از فردیت و بروز فردیت به فردیت زدایی تبدیل گشته تمامی آموزش های با یک شبکه مجازی و تعاملات نامعلوم و منزوی برابند این دوره شده است در این پژوهش با روش توصیفی اکتشافی از طریق بررسی اسناد و مقالات علمی پایگاه های علمی معتبر به بررسی و ارائه پیشنهاداتی در راستای تحقق ازمان های جمعی و ظهور فردیت در جامعه پرداخته میشود و چالش های آن بررسی شده است.

واژگان کلیدی: تفرزدایی، تحقق فردیت، جمع گرایی، کرونا و بیروس

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو در علوم تربیتی محفوظ است.

مقدمه

پژوهش پرداخته میشود جلوگیری و پیشگیری از فردگرایی و تشریح این بحث و معایب سنگین برای نظام جمهوری اسلامی بدنبال خواهد داشت تحلیل و بررسی میشود. فردگرایی، تکروی و نبود روحیه جمعی از زمره ویژگی های نامطلوبی به شمار می رود که رشد فزاینده ای در جامعه کنونی پیدا کرده است و سبب اختلال در یکپارچگی و هماهنگی میان افراد خواهد شد. مساله موجود تفرد و انزوا و جمود فکری در صورت عدم تعامل در دوران حاضر و عصر پاندمی اسباب هایی به دنبال خواهد داشت فردیت افراد را از تقمیر مشارکتی و وجعگرایی دور می کند و در

سیستم آموزش ایران با رویکرد های خاص و اسناد معتبر جمهوری اسلامی با معیار نه شرقی و نه غربی با تاکید و اتکا به نیروی انسانی تایید و اجرا میگردد، آموزش دانش آموزان عموماً با هدف مشارکت در اجتماع و عنصری برای جامعه بسیار مهم تلقی میشود. چالش های کنونی در آموزش کنونی باید در اولویت پژوهش گران باشد زیرا شیوع کرونا دانش آموزان و فراگیران به گوشه گیری و انزوا سوق داده است. و فقط یک آموزش یک طرفه عمدتاً شاهد هستیم. بحثی که بیشتر در این

و حاصل گسستن فرد از پیوندهای اجتماعی می‌داند. وی این نوع فردگرایی را مربوط به اراده‌میدانند و آن را منشأ آنومی سیاسی خطاب کرده است. در این صورت اراده‌ی افراد از تصورات جمعی و قواعد جامعه‌ی سیاسی سرپیچی می‌کند [۱]. پارک^۱ معتقد است یکی از ویژگیهای برجسته‌ی مدرنیته است، مدرنیته‌ای که خود سنتها را ریشه کن می‌کند [۲]. فردگرایی را فرایند سنت زدای‌ی تعریف کرده است که در آن همبستگی افراد به نهادهای سنتی مانند خانواده، اجتماع، کلیسا و طبقه به طور تدریجی کاهش پیدا می‌کند [۲]. فردگرایی به این باور اطلاق میشود که موفقیت یا شکست هر فردی به تلاشها و توانایی‌های فردی خود او بستگی دارد. سرمایه‌ی اجتماعی تا حدودی با فردگرایی منافات دارد. معتقد است فردگرایی افسانه رایج جامعه‌ی مدرن است [۳]. بنابراین وجود خودخواهی و یا عدم توجه به منافع جمعی و گروهی، باعث کاهش اعتماد و چهارچوب نظری پژوهش همان طور که در بحث مبانی نظری اشاره کردیم آرای متفکران در رابطه با فردگرایی به دو دسته فردگرایی مثبت و منفی تقسیم و ارائه شد. اکنون نظریات مربوطه را با توجه به فرضیات پژوهش حاضر و در چارچوب آنها مطرح خواهیم کرد. فردگرایی مورد نظر در پژوهش حاضر در واقع همان فردگرایی افراطی مورد نظر دورکیم است که آن را منشا انومی سیاسی میدانند. در واقع افراد به گونهای فردی شده اند که منافع و هدفهای شان در راستای منافع جمع نیست. البته لزوماً یک سو نبودن منافع جمعی و فردی به معنای در تضاد بودن آن نیست، بلکه صرفاً به معنای عدم وجود فردگرایی اخلاقی مورد نظر دورکیم است. بدین معنا که این منافع و اهداف نمی‌تواند حاصل تقسیم کار اجتماعی باشد. از میان نظریه پردازانی که بعد منفی فردگرایی اشاره کردند، به آرای دورکیم، رایزمن، زیمل و پارک اشاره شد. دورکیم فردگرایی افراطی را مذموم می‌پندارد و آن را معادل خودخواهی و نتیجه‌ی گسستن فرد از پیوندهای اجتماعی میدانند. همچنین پارک فردگرایی را یکی از ویژگیهای برجسته‌ی مدرنیته میدانند که باعث ریشه کن شدن سنتها است، فردگرایی به این باور اطلاق میشود که موفقیت یا شکست هر فردی به تلاشها و توانایی‌های فردی خود او بستگی دارد. بنابراین وجود خودخواهی و یا عدم توجه به منافع جمعی و گروهی، باعث کاهش اعتماد و حس دگرخواهی بین افراد یک جامعه شده و آسیب‌های جدی را در برابر آن جامعه ممکن می‌سازد.

در صورتی که به متغیرهای اصلی کنش اجتماعی مورد نظر پارسونز توجه کنیم، یکی از آنها منافع جمعی است که در برابر منافع فردی قرار دارد. عمل کن ندهی اجتماعی می‌تواند با

این تحقیق برای مخاطبین فرهنگی و سازمان‌های آموزشی به چالش تفرّد زدایی از تحلیل که صورت می‌گیرد و چگونه از این دوران بهترین وجه و فرصتی برای تعاملات سازنده ایجاد نماییم؟

بر اساس موضوع حاضر، عوامل مؤثر بر فردگرایی در بین فراگیران به عنوان نمونه‌ای از قشر جوان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. در تبیین ریشه‌های این پدیده دلایل بسیاری مطرح شده است که به مهم‌ترین آنها اشاره میشود. بر طبق پژوهشهای انجام شده در حوزه‌ی فردگرایی و بررسی آن در بین ایرانیان برخی از مؤلفان به ریشه‌های تاریخی، فرهنگی و اجتماعی اشاره کرده اند، برخی به فردگرایی به عنوان ویژگی ایرانیان که در گذشته مفهومی مثبت و اکنون به عنوان مفهومی منفی تبدیل شده، اشاره کرده اند. بنابراین در پژوهش حاضر بر اساس فرضیه‌هایی که اشاره خواهد شد دلایل عمده‌ی این پدیده در بین جامعه‌ی مورد نظر بررسی خواهد شد. با توجه به اینکه ایران هم اکنون در دوره‌ی گذار قرار دارد و سازمانها و نهادها در تلاش برای توسعه و پیشرفت هستند و از سوی دیگر در عصر ارتباطات و جهانی شدن مردم اغلب کشورها متأثر از فرهنگ و رنگ‌های جامعه جهان به عنان دهکده جهان قرار دارند، لازم است تا خونی بوده است، همگی از مهم‌ترین دلایل تشدید خودمداری در جامعه قلمداد می‌شود. با توجه به موارد مطرح شده می‌توان نتیجه گرفت پدیده‌ی فردگرایی با توجه به موقعیت اجتماعی و فرهنگی ایران، به عنوان یک آسیب اجتماعی و فرهنگی مورد توجه قرار می‌گیرد. حال با مطرح شدن این فرضیه‌ها لازم است درستی و میزان تاثیر هر کدام از این متغیرها مورد سنجش قرار گیرد. کم بودن تمایلات جمع‌گرایانه در هر جامعه‌ای به خصوص جامعه ما می‌تواند پیامدها و آسیب‌های جدی به همراه داشته باشد. در بعد اجتماعی مقوله‌ی اخلاق شهروندی و رعایت حقوق سایر شهروندان و موضوع انضباط اجتماعی، مسئله‌ای است که با جمع‌گرایی در سطح کلان ارتباط دارد و منشأ بروز بسیاری از مشکلات در جامعه‌ی ما به کم بودن میزان رفتارهای جمع‌گرایانه باز می‌گردد. در سطح اقتصادی نیز نداشتن وجدان کاری و لحاظ نکردن مصالح سازمان و نهادی که یک فرد در آن عضو و یا به آن وابسته است، یکی از دلایل و ریشه‌های توسعه نیافتگی محسوب میشود.

مبانی نظری

از میان نظریه پردازانی که بعد منفی فردگرایی اشاره کردند، باید به آرای دورکیم، رایزمن، زیمل و پارک اشاره کرد. دورکیم فردگرایی افراطی را مذموم می‌پندارد و آن را معادل خودخواهی

کدام در سطحی از این رابطه قرار دارند[۵]. سه نوع شخصیت اجتماعی را مطرح کرده است که نخستین آن شخصیت سنت گرا است که آن را متناسب با جوامع کشاورزی میداند، دومین نوع آن شخصیت هدایت شده از درون است، که متناسب با جوامع در حال توسعه است و سومین نوع آن شخصیت افراد جوامع سرمایه داری است که وی آن را هدایت شده از بیرون نامیده است شخصیت افراد هر چه از سنت دور شود، به فردگرایی نزدیک تر می شود و البته نوع فردگرایی در بین دو شخصیت هدایت شده از درون و هدایت شده از بیرون متفاوت است. سنت ایرانی نیز دارای خصوصیت‌های جمع گرایانه‌ی بسیاری است. تا چند دهه پیش خانواده های گسترده، نظام غالب خانواده های ایرانی بود افراد اهداف و زندگی خود را به سمت منافع گروهی و قومی پیش می بردند. اما در چند دهه های اخیر با توجه به مهاجرت های فراوان از روستا به شهر و افزایش جمعیت شهرنشینی خصوصیت‌های جمع گرایانه کاهش یافته است. حال دانشجویان با ورود به دانشگاه، وارد جامعه‌ی جدید و دور از خانواده های هسته‌ای شده‌اند و طبیعتاً به دنبال استقلال نسبی و اتخاذ تصمیم های فردی هستند[۵].

کشور ایران در طول سده های اخیر به دلایل تاریخی و فرهنگی در مقایسه با کشورهای توسعه یافته به گونه‌ی پراکنده‌ی اداره شده است. به عنوان نمونه عدم وجود راه های ارتباطی، وجود روابط قومی و قبیله ای باعث شده هر کدام از اقوام و قبیله های ایرانی برای رفع نیازهای خود تا حد بسیاری مستقل عمل کنند. در این رابطه بودون و بوریکو به خوبی به این نکته اشاره کرده اند. از سویی به دلیل نبود امکانات ارتباطی پیشرفته، بازارها محکومانده محلی و محدود بمانند، از سوی دیگر پایین بودن میزان بهره وری باعث پایین ماندن سطح درآمد میانگین شده و در نتیجه دولت نمیتواند درآمدهای خود را برای توسعه‌ی وسایل حمل و نقل هزینه کند[۶] که منجر به بالا ماندن سطح فردگرایی سازمانی در این جوامع شده است. در تبیین ریشه های این پدیده دلایل بسیاری مطرح شده است که به پیروی به مردم معرفی می کند یکی دیگر از فرضیه های پژوهش حاضر که تاثیر آن بر پدیده‌ی فردگرایی مورد سنجش قرار خواهد گرفت[۵]. خودخواهی بیانگر فردی است که به منظور برآوردن امیال و هدفهای خودخواهانه‌ی خود نسبت به دیگران بی توجه باشد. در این حالت اگر هم هماهنگی منافع مورد نظر باشد، تنها از نقطه نظر نفع شخصی پیگیری میشود[۷] این مفهوم را به عنوان یکی از ویژگیهای جامعه‌ی ایرانی که بر فردگرایی منفی تأثیرگذار است مطرح شده است. خودمداری با خودخواهی بیان گر ارضای امیال و منافع شخصی است. در صورتی که این منافع با منافع جمعی و گروهی در تعارض باشد. قاضی مرادی در اثر

توجه به اهداف و منافع خود عمل کند و یا اینکه منافع و اهداف جمع را در نظر بگیرد. بنابر این عمل کن نده اختیار دارد بین فردگرایی و جمع گرایی یکی را انتخاب کند.

پارسونز^۲ این احتمال و امکان را در کنار دیگر متغیرهای اصلی مانند دلبستگی، خاص گرایی و کیفیت ذاتی کنش قرار داده است. همچنین وبر فرد را موجودی اجتماعی و آفریننده‌ی نظام اجتماعی می داند. وی برای ارائه‌ی مفهوم فردگرایی از مفاهیم کنش و انتخاب عقلانی استفاده کرده است، به عقیده‌ی وی کنش عقلانی هدفمند معطوف به مجموعه‌ای از اهداف است که ابزار و نتایج ثانوی آن همگی به شکل عقلانی در نظر گرفته و مورد سنجش واقع شده باشند. همچنین در نظر وی در جامعه‌ی مدرن نه ساختاری کلان اجتماعی و اقتصادی و نه روایت های فردی بلکه عقلانیت تعیین کننده‌ی وضعیت عمل فردی است. در نظر او عقلانیت نگرشی فراگیر است که در تمام ابعاد زندگی اجتماعی تنگی برانی را به وجود[۴] گرفت منظور وبر از ایجاد تغییرات توسط عقلانیت حرکت او جامعه‌ی سنتی به سمت جامعه‌ی مدرن است

تراندس^۳ (۲۰۱۰) نظریه پرداز دیگری است که فرهنگ های فردگرا و جمع گرا را مطالعه کرده است. وی تلاش داشت با شناسایی دقیق این دو فرهنگ، مقیاسی استاندارد برای اندازه گیری آنها ایجاد کند. در دیدگاه او گرایشهای فردگرایانه تعریف از خود غیر وابسته و به صورت یک هستی جداگانه ظاهر شده و در روابط بر عقلانیت می شود. در این فرهنگ افراد اختلافات شناختی بسیاری را تجربه کرده و در تعیین رفتار بیشتر بر گرایشهای فردی تا هنجارهای موجود تکیه می کنند. در مقابل آن فرهنگی های جمع گرا از اصولی مانند خود پیوسته با دیگران و پیروی از هنجارهای گروه تبعیت می کنند. در این جوامع افراد اختلافات شناختی کمی را تجربه می کنند و اطاعت، وظیفه شناسی و هماهنگی با گروه جزء اولویت است. همچنین وی در بحث ویژگیهای عاطفی خودمداری، فقدان عشق و دوستی، ناامیدی و حقارت را از جمله این ویژگی ها نام می برد. انسان خودمدار از ایجاد روابط دوستانه ناتوان هستند، نسبت به دیگران بی اعتماد هستند، عمل مشترک در بین آنان ضعیف است و افراد نسبت به آینده امیدوار نیستند. یکی از دلایل اصلی ناامیدی ایرانیان شرایط مادی زندگی اگر به موقعیت استادان در بین دانشجویان توجه شود، می توان گفت با اتخاذ سیاستها. و روشهای گروه مدارانه از میزان فردگرایی در بین آنان کاسته و دانشجویان را به سمت کارهای گروهی و تعاملی به پیش برد جامعه‌ی ایرانی هم اکنون عرصه‌ی تضاد و کشاکش بین سنت و مدرنیته است. در این میان افراد و گروه های اجتماعی هر

روش

در این پژوهش با روش توصیفی اکتشافی از طریق بررسی اسناد و مقالات علمی پایگاه های علمی معتبر با کلید واژگان تفردزدایی، تحقیق فردیت، حرکت جمعی در آموزش، و آموزش سازنده بهره گرفته شد و مقالات به تعداد ۷۰ مورد در این عنوان و کلید واژگان تهیه و تحلیل شد و با حذف موارد نامربوط به تعداد ۲۵ مورد بررسی و بهترین یافته از طریق تحلیل محتوا صورت گرفت.

یافته ها

دلایل افزایش فردگرایی در ایران برای این مهم ۲ دلیل مقدماتی وجود دارد. نخست گسترش شهرنشینی است زیرا این مشکل در جوامع شهری بیش از جوامع روستایی، در مرکزهای استان ها بیشتر از شهرستان ها و در تهران بیشتر از دیگر استان ها شکل می گیرد و جامعه در حال تجربه آن است. مساله بعدی فروپاشی پدر سالاری به شمار می رود. امروزه در خانواده ها پدر به شکل سنتی و قدیمی در بالای هرم خانواده نیست. اگر خانواده را به یک مثلث تشبیه کنیم که دارای سه ضلع پدر، مادر و فرزند باشد، تبدیل به مثلثی متساوی الاضلاع شده است که هر ضلع می خواهد با ضلع های دیگر برابر باشد.

اقتصاد در شکل گیری فردگرایی اکنون به دلیل مشکل اقتصادی، افراد نمی توانند به آسانی تشکیل خانواده بدهند خانواده و بعد از آن نیز زن و مرد نمی توانند از پس مشکل های اقتصادی خود به راحتی برآیند. هنگامی که خانواده نتواند اقتصاد مناسبی را تامین کند، فشار آن روی تمامی افراد احساس می شود. همچنین اینک سن ازدواج در دختران و پسران بالا رفته است. در این میان برخی افراد مجرد در خانواده پدری خود نمی مانند و با انتخاب زندگی فردی می خواهند مستقل شوند؛ علت این مساله اختلاف فرهنگی میان سنت و مدرنیته به شمار می رود، یعنی ۲ نسل متوالی در واقع ۲ نسل متواری هستند، نسل گذشته و نسل حال از یکدیگر فاصله مفهومی بسیاری می گیرند و یکدیگر را درک نمی کنند، بنابراین ترجیح می دهند جدا زندگی کنند تا درگیر نشوند و این عاملی بر تمایل به فردگرایی است.

فردگرایی و افزایش آسیب های اجتماعی مشکل های اقتصادی با فشار بر روی زوجین آنها را تشویق به کناره گیری از زندگی و انتخاب زندگی فردی می کند. اگر مرد و زن هر ۲ کار کنند اما با یکدیگر تعامل و همکاری نداشته باشند، مشکل پیش می آید. اینگونه افراد حتی در کنار هم، احساس خلا عاطفی و انزوا می کنند و این مشکلی است که با آن روبرو هستند. افزایش طلاق و کاهش ازدواج، علاقه به زندگی فردی را رقم می زند. یکی از

خود به نام در پیرامون خودمداری ایرانیان برخی از ابعاد رفتارهای شخصیت خودمدارانه را داشتن ذهنیت استبدادزده، سترونی و تقلید، فقدان عشق و دوستی، ناامیدی و حس حقارت قلمداد کرده است. به عقیده ی وی در حوزه ی خودمداری هر فعالیتی متعلق به حوزه ی شخصی و خصوصی زندگی در نظر گرفته میشود. در واقع خودمداری استعراق در من بودگی است [۸].

بهروان و علیزاده (۲۰۱۰) [۹] با عنوان بررسی فردگرایی و عوامل مؤثر بر آن در بین دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد، که در این مقاله میزان فردگرایی در بین دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد متوسط رو به بالا ارزیابی شده است. متغیرهای تعدد نقش، خلوت شخصی و شبکه ی روابط اجتماعی تأثیر مثبت بر فردگرایی و متغیر سنت گرایی تأثیر منفی بر فردگرایی داشته است. نتایج این پژوهش نشان داد. ۱) هر چه تعدد نقشها افراد در مجموعه نقش ها بیشتر باشد فردگرایی آنها هم افزایش می یابد. ۲) هر چه میزان خلوت شخصی بیشتر باشد فردگرایی آنان نیز بیشتر است.

جوادی یگانه و هاشمی (۲۰۰۸) [۱۰] در پژوهشی با عنوان نگاهی جدید به مناقشه ی فردگرایی و جمع گرایی در جامعه شناسی به بررسی مفهوم دو راهی اجتماعی به عنوان یکی از جدیدترین مفاهیم ارائه شده در مناقشه ی فردگرایی و جمع گرایی می پردازد. از نتایج این پژوهش می توان به موارد زیر اشاره کرد: ۱) مفهوم فردگرایی، بسیط و بدون تاریخ نیست و می توان از آن در تحلیل رفتارهای اجتماعی در ایران استفاده کرد. ۲) فردگرایی در طول تاریخ از مفهومی مثبت به مفهومی منفی تبدیل شده است و ۳) در نیمه ی دوم قرن بیستم فردگرایی افراطی و بی توجهی به تحقق منافع فردی از طریق منافع جمعی به عنوان شاخص منفی مورد توجه قرار گرفته است [۱۰].

جوادی (۲۰۰۵) [۱۱] در مقاله ی رابطه فردگرایی و جمع گرایی با شیوه ی دانستن مستقل و ارتباطی در دانشجویان ایرانی و آمریکایی است که توسط اسعدی و همکاران به نگارش در آمده است با استفاده از شیوه ی پرسش نامه، میزان فردگرایی و جمع گرایی در بین ۳۹۸ دانشجوی ایرانی و ۲۷۷ دانشجوی آمریکایی از رشته های مختلف، مورد بررسی قرار گرفته است. بر اساس یافته های این پژوهش شیوه ی دانستن (یادگیری) مستقل با فردگرایی.

داشت در حالی که امروزه این مهم به وسیله پدر و مادر انجام و مسوولیت پذیری به فرزندان آموزش داده نمی شود و این زمینه تدریج میل به فردگرایی در افراد را تقویت می کند.

فردگرایی پیامد تجمل گرایی و الگوهای نامناسب وضعیت معیشتی مردم نسبت به دهه های گذشته به ویژه دهه ۶۰ از یک رفاه نسبی برخوردار و درآمدها، شکل خانه ها، چیدمان و کالاهای مورد مصرف خانواده و نوع زندگی در قیاس با گذشته بسیار بهتر شده است. در گذشته، زندگی با صرفه جویی بیشتری همراه بود در حالی که روز به روز تجمل گرایی و مصرف گرایی سیر صعودی سپری می کند. پس وضعیت معیشتی نسبت به پیش بهتر شده اما چیزی که به فردگرایی منجر شده است، همین رفاه نسبی به شمار می رود که میل به زندگی مشترک و جمعی را کاهش می دهد. تجمل گرایی، توقع افراد را بالا می برد و به کم شدن میل و بالا رفتن سن ازدواج منجر می شود. با تغییر در نوع رابطه ها، ازدواج های سنتی نیز از میان رفته است، تجمل در برگزاری مراسم و مناسکی که روز به روز از فلسفه اصلی ازدواج تهی می شود، سبب شد تا آداب و رسوم ازدواج جای خود را به مجموعه ای از تشریفات بدهد. در نتیجه زندگی مصرفی و توقع زیاد باعث بی میلی برای ازدواج می شود و جوان ها ترجیح می دهند از زیر بار مسوولیت سنگین تشکیل زندگی فرار کنند.

مرزبندی نقش های افراد راهکاری برای رویارویی با فردگرایی در گذشته، مادر نقش مشخصی در منزل و تربیت فرزندان و پدر نیز وظیفه کار در بیرون از منزل را برعهده داشت. امروزه نقش ها تداخل پیدا کرده اند. درصدی از آسیب های اجتماعی از جمله طلاق و میل به فردگرایی ممکن است ناشی از این مساله باشد که افراد هنوز در تصور نقش های پیشین خود هستند اما به بن بست می خورند چرا که نمی توان تمامی کارها را در خانه از یک شخص توقع داشت. این به هم ریختگی نقش ها، سبب فروپاشی کانون زندگی می شود، در حالی که در گذشته، مسوولیت ها مشخص بود.

روابط انتزاعی نتیجه استفاده نادرست از فضای مجازی انسان ها در فضای مجازی با شبکه ای از افراد مختلف شامل همکار، دوست، فامیل و خانواده در ارتباط هستند. از این جنبه می توان گفت ارتباط ها به شکل مجازی گسترش می یابد و شکل این ارتباط که در گذشته به شکل چهره به چهره بود امروزه شکل ناخوشایند مجازی پیدا کرده است. روابط واقعی جای خود را به روابط انتزاعی داده اند، هرچند در زمانی کوتاه می توان در فضای مجازی به سبب از اطلاعات گوناگون دست یافت اما روابط چهره به چهره را محدود کرده است.

ویژگی های خوب خانواده، پابندی و عاطفه افراد است که همه به اعتبار خود و عضویت در کانون خانواده آن را رعایت می کنند. وقتی فرد چه در باطن و چه در ظاهر از خانواده جدا می شود در حقیقت از این پابندی رها و در تنگناهای زندگی احتمال سر زدن خشونت، معاشرت با دوستان ناباب و افسردگی بیشتر می شود که این از پیامدهای بزرگ فردگرایی است. فضای مجازی و تاثیر آن بر شکاف نسل ها جامعه شاهد انقباض سنت و انبساط مدرنیته است؛ سنت از یک طرف به عقب می رود و مدرنیته از دیگر طرف به جلو می آید و جوان در این میان سر در گم می شود. فضای مجازی جوانان را با دنیای به ظاهر باشکوهی آشنا می کند که بسیاری از آمال و آرزوهای خود را در آن می بینند، جوانی که در جامعه ای با محدودیت های اخلاقی، معنوی و ادبی زندگی می کند، می خواهد از این انقباض فرار کند، بنابراین گسل و بحران جوانی شکل می گیرد. جوانان از یک طرف تنهایی خود را با فضای مجازی پر می کنند و از طرف دیگر فضای مجازی سبب تنهایی آنان و باعث جدایی اعضای خانواده از یکدیگر می شود. افراد در اتاق های جدا و حتی در کنار یکدیگر با یک تلفن همراه، سرگرم فضای مجازی اند و این فردزدگی معضلی است که در جامعه ما ایجاد شده است.

جامعه در دوران گذار است. روشنفکران جامعه بایستی در اتاق فکر به کمک مسوولان و متولیان امر در این زمینه چاره اندیشی کنند. هر شخص به اکتساب های خود راضی باشد تا همه در راحتی به سر برند؛ امور باید از سطح بالا اصلاح شود تا آرام آرام فرهنگ جامعه ترقی و میل به جمع گرایی افزایش یابد.

رویارویی با فردگرایی در گرو مسوولیت پذیری و شناخت کافی فردگرایی فرار از مسوولیت پذیری است. در یک کار جمعی هر کسی مسوولیت قسمتی از کار را بر عهده می گیرد تا کار به شکل مشارکتی انجام شود، بنابراین در درجه نخست مسوولیت پذیری و شناخت افراد از جمله عواملی محسوب می شود که آنها را از فردگرایی جدا و به جمع گرایی تشویق می کند. وقتی آموزش کار گروهی داده نشود، اعتماد به نفس کافی وجود ندارد و هر شخص حرف خود را می زند، بنابراین طرح ها به نتیجه مطلوب نمی رسند و این ابتدایی ترین روش ترویج فردگرایی است.

آسیب های اجتماعی و ضرورت بازبینی نظام آموزشی جمع گرایی در ایران و در نظام آموزشی کودکان و حتی سنین بالاتر آموزش داده نمی شود. حتی در خانواده ها نیز فرزندان تنها مصرف کننده به شمار می روند و در امور خانه مشارکت داده نمی شوند. در گذشته به این صورت نبود و شرکت در کارها بخشی از وظایف فرزندان بود و به این ترتیب مشارکت وجود

- [2] Coser LA. *Masters of Sociological Thought: Ideas in Historical and Social Context*, Translated by: Mohsen Salasi, Elmi Publications, Tehran. 2009. (Persian).
- [3] Sharee Pour M. "Investigating Factors Affecting Social Trust in Police Forces (Case Study of Mazandaran Province)", *Journal of Applied Sociology*, Tehran, 2009;20(36). (Persian).
- [4] Aazam Azadeh M, Tavakkoli A. "Individualism, Collectivism, and Religiousity", *Iranian Association of Cultural Studies and Communication Quarterly*, Tehran. 2007(9). (Persian).
- [5] Ghazi Moradi H. *On the Iranians Autonomy*, Armaghan Publishing, Tehran. 1999. (Persian).
- [6] Boudon R, Bourricaud F. *A Critical Dictionary of Sociology*, Translated by Abdolhossein Nikgozar, Contemporary Culture Publications, Tehran. 2006. (Persian).
- [7] Vosoughi M, Mirzaei H. "Individualism: Reflection on Dimensions and Indicators", *Journal of Social Sciences*, Tehran. 2008; (34). (Persian).
- [8] Tabatabaei SJ. *An Introduction to the Theory of Iranian Degradation, Volume I*, Negah Institute Publication, Tehran. 2001 (Persian).
- [9] Behravan H, Alizadeh A. "Investigation of Individualism and the factors affecting it among Students of Mashhad Ferdowsi University", *Journal of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University. Publications*, Tehran. 2008. (Persian).
- [10] Javadi Yeganeh MR, Hashemi SZ. "A New Look at the Conflict of Individualism and Collectivism in Sociology", *Quarterly of Social Sciences*, Tehran. 2008;(33). (Persian).
- [11] Javadi Yeganeh MR, Hashemi SZ. "The Conflict between Personal Interest and Social Interest (Social Dilemma) and the factors affecting it", *Quarterly of Social Sciences*, Tehran. 2005; (26). (Persian).

کاهش میل به فردگرایی با آموزش کارآمد کاهش میل به فردگرایی نیاز به آموزش دارد. امروزه در تهران تمرین کارهای جمعی و مشارکتی را در بعضی مدرسه ها آغاز کرده اند که اقدام بسیار خوبی برای تمرین کار گروهی است. مهم ترین بخش این مقوله، مدیریت به شمار می رود که باید در این زمینه نیز در کشور کارهای اساسی صورت گیرد، چرا که در مدیریت ها ضعف هایی وجود دارد و بنابراین نتیجه های خوبی از کار گروهی به دست نمی آید و طرح ها به شکست می انجامد. با تقسیم کار، مسوولیت و دادن نقش به افراد می توان از هر طرحی خروجی مناسب به دست آورد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

تحقیق فردیت و احیای فردیت مورد نظر این پژوهش با واژه هایی از قبیل خودمداری، خودخواهی و غیره متفاوت است. خودمحوری در برابر دیگر محوری قرار می گیرد. تلاش برای ارضای تمایلات فردی و عدم توجه به دیگران و امیال و نیازهایشان بعد اخلاقی خود محوری است. فردگرایی مورد نظر، مفهومی در مقابل جمع گرایی است، که در معنای سوسوری آن و در تقابلهای دوتای قابل درک است. که در آموزش بحث تعاملات و اشتراک دانش فرا فردی بسیار جایگاه ویژه دارد. بنابراین، بعد منفی فردگرایی که منجر به جداسدگی خودمداری، تکروی و عدم احساس اعتماد و تعهد است موضوع پژوهش در دیدگاه احیای فردیت با تمام جوانب و ابعاد در یافته و مقالات مورد بررسی قرار گرفته است. در این میان هم جنبه های داخلی (شرایط اجتماعی، فرهنگی و تاریخی و هم جنبه های فراملی جهانی شدن و مدرنیته) مرتبط که باعث گسترش پدیده ی فردگرایی شده است مورد ارزیابی قرار گرفته است.

واژه نامه

1. Park	پارک
2. Parsounz	پارسونز
3. Trends	تراندس

فهرست منابع

- [1] Rajabzadeh A, Kosari M. "Political Anomie in Durkheim's Thought", *Journal of Social and Human Sciences, Shiraz University Shiraz*, 2002; 37. (Persian).